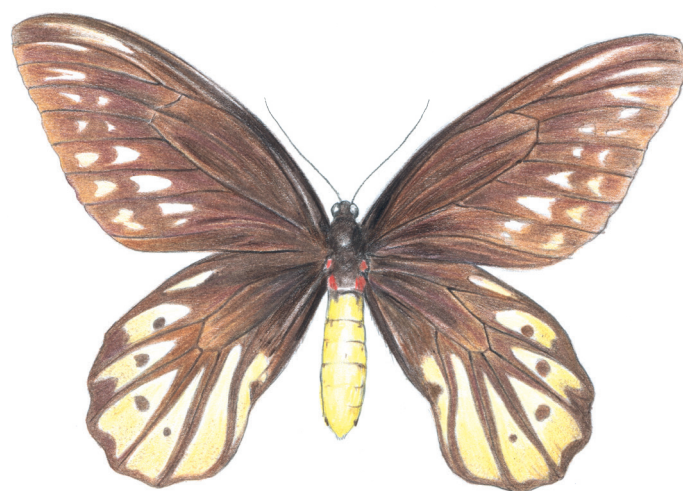

PTAKOKŘÍDLEC ALEXANDŘIN

Ornithoptera alexandrae

*Otakárek fenyklový – příbuzný druh
ptakokřídlice Alexandřina*

Ptakokřídlec Alexandřin – samice

VÝSKYT: *Nová Guinea*

I v obrovské říši hmyzu najdeme řadu ohrožených druhů. Potíž je, že se údaje o jejich počtu jen těžko získávají. A proto nepřekvapí, že mezi nejhroženější patří zejména ti nejnápadnější a lidmi nejvyhledávanější – motýli.

Nemusí se přitom vždy jednat o tropické krasavce. Housenky motýlů jsou většinou specializované na konkrétní druh rostliny, a proto pokud je tato rostlina na ústupu, mizí i motýlí druhy. To může být případ některých evropských modrásků, jejichž přirozená stanoviště, louky spásané velkými kopytníky, prakticky vymizela. Ovšem v případě ptakokřídlice Alexandřina máme co do činění také s jinými příčinami úbytku. Stojí za ním jeho přitažlivá krása a na motýlí poměry ohromující velikost.

O tom, který motýl je největší na světě, se lze dohadovat. Někdo tvrdí, že je to atlas velký z čeledi martináčovitých žijící v jihovýchodní Asii, jiní vědci upřednostňují prvenství pro můru jménem tyza velká žijící ve střední Americe. A do třetice se na prvním místě objevuje právě ptakokřídlec Alexandřin. Všechny tři tyto druhy mohou dosahovat v rozpětí velikosti kolem třiceti centimetrů. Ovšem u ptakokřídlice dorůstají této velikosti pouze samice. U tohoto

druhu lze pozorovat velmi výrazný pohlavní dimorfismus – samice mají nenápadnou hnědobílou barvu, zatímco samci se vyznačují kontrastním zářivě zeleným a černým zbarvením křídel a žlutým zadečkem.

Výskyt tohoto nádherného motýla je omezen pouze na provincii Oro ve východní části státu Papua Nová Guinea. Byl pojmenován roku 1907 na počest britské královny Alexandry Dánské. Jeho housenky se živí jedovatými podražci, a protože se v nich jed shromažďuje, i dospělí motýli jsou jedovatí. Tato skutečnost je možná ochráně před predátory, ale nikoli už před sběrateli, kteří jsou za něj na černém trhu ochotni vyplatit obrovské částky. Legální obchod je totiž s tímto motýlem zakázán. Další ohrožení pro tento unikátní druh představuje těžba dřeva a úbytek pralesů kvůli stále se rozšiřujícím plantážím palmy olejné.

Ochránci přírody proto přímo v areálu továrny na palmový olej založili ochrannou stanici, kde motýly chovají a vypouštějí zpět do přírody. Dalším krokem je vysazování rostlin, které tento motýl potřebuje k životu. Věřme tedy, že se i další generace budou moci kochat tímto klenotem i jinde než v muzeích a soukromých sbírkách.

Nová Guinea

DATEL CÍSAŘSKÝ

Campephilus imperialis

Strakapoud prostřední

Datel černý

Datel císařský – hlava samice

VÝSKYT: *jih USA a Mexiko*

Příběh datla císařského je ohromující. Dlouhá léta byl považován za vyhynulého, avšak nedávno se jej podařilo znovuobjevit a učinit z něj ptačí celebritu. Bohužel to však zdaleka neznamená, že by tento impozantní ptačí druh byl zachráněn.

Datel císařský je největší druh datla na světě. Měří asi 60 cm, a co do velikosti mu konkuruje pouze o něco menší příbuzný datel knížecí a asijský datel břidlicový. Samci jsou zbarvení černě s bílými skvrnami a na hlavě mají červenou chocholku. Samice mají na hlavě černou chocholku stočenou dopředu. Pro obě pohlaví je příznačný mohutný zobák v barvě slonoviny. Přirozeným prostředím datla císařského jsou borovicové a dubové horské lesy na jihu USA a v Mexiku. Datli císařští se živí larvami brouků nalezenými pod kůrou stromů a pro své přežití potřebují poměrně velký areál nedotčeného lesa.

Tento druh ptáka byl původním obyvatelům Ameriky dobře znám. Indiáni jej využívali v lidové medicíně a jeho peří sloužilo rituálním účelům. Ornitolog Tim Gallagher ve své knize z roku 2013 také přináší důkazy o tom, že datel byl v padesátých letech minulého století systematicky tráven lesníky v jejich pomýlené snaze o záchranu zdravých stromů – paradoxně datel císařský ve zdravých stromech ne-

hnízdí, ani je nenapadá. Další pozorování druhu ztěžovala okolnost, že se vyskytoval v oblastech, kde mexické drogové kartely pěstují marihuanu a mák a jejich ozbrojené strážce zamezují vstupu odborníkům.

Není proto divu, že datel císařský byl dlouho považován za vyhynulého. Poslední skutečně ověřené pozorování v USA je z roku 1944, malá populace jeho poddruhu přeživala do osmdesátých let na Kubě. Přesto se tu a tam objevovaly nepotvrzené zprávy o jeho pozorování v USA. A skutečně – tým ornitologů z Cornellské univerzity tento druh v zimě roku 2004 znovuobjevil v bažinatých pralesích v Arkansanu. První pozorovaný jedinec dostal jméno Elvis podle krále rokenrolu Elvise Presleyho, kolem jehož smrti také koluje řada nejasností. Proti nekvalitní videonahrávce se ozvaly skeptické hlasy jiných vědců, ale existenci datla císařského nakonec potvrdily audionahrávky s jeho charakteristickým zvukovým projevem.

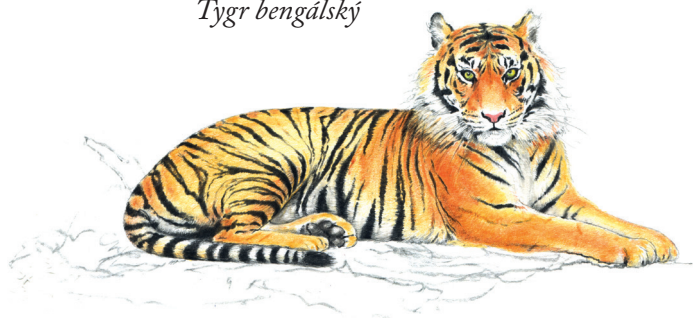
Další hledání existenci datla císařského již neprokázalo. Předpokládá se, že přežívá maximálně patnáct párů. Skutečné ohrožení pro něj představuje mýcení lesů – stejně jako datel knížecí i tento druh přišel o své přirozené prostředí, a nemá proto bohužel mnoho šancí na přežití.

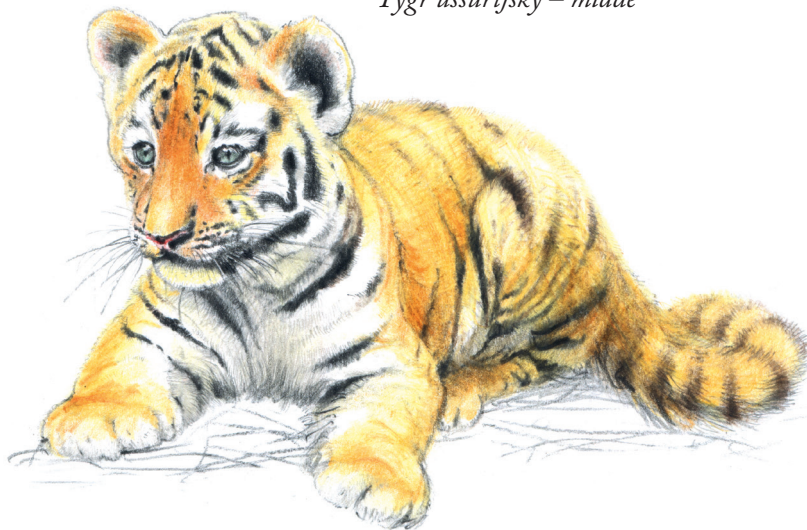
TYGR USSURIJSKÝ

Panthera tigris altaica

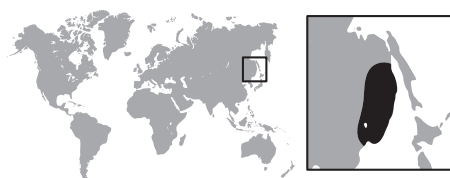
Tygr bengálský

Tygr ussurijský – mládě

Tygr ussurijský

VÝSKYT: *východní Rusko poblíž řek Ussuri a Amur*

Velké kočkovité šelmy stojí na vrcholu potravního řetězce. Mohlo by se proto zdát, že je v přírodě nemá kdo ohrozit – naopak – po dlouhá tisíciletí představovaly ohrožení pro člověka. Jenomže právě člověk stojí za krutým úbytkem těchto králů pralesa z volné přírody v posledních desetiletích.

Jednou z neohroženějších kočkovitých šelem je tygr ussurijský (jiným názvem „sibiřský“), největší kočkovitá šelma na světě. Samci mohou dosahovat váhy až tři sta kilogramů, ačkoli zvířata ve volné přírodě v posledních desetiletích kvůli omezeným zdrojům potravy váží podstatně méně. Na délku měří tento tygr až tři a půl metru. V porovnání s ostatními příbuznými je tygr ussurijský světlejší a příznačné jsou pro něj dlouhé bílé licousy. V jím obývaných oblastech leží po většinu roku sníh, čemuž je dobře přizpůsoben – má hustou srst a mohutné tlapy mu slouží jako sněžnice. Tento tygr je stejně jako ostatní tygři samotářským lovcem, který vede skrytý život v odlehlých a hustých oblastech tajgy. Jeho potravu tvoří především jelenovitá zvěř a divoká prasata, ale nepohrdne ani zajícem a troufne si i na medvěda. Člověku se snaží vyhýbat, což je ovšem s úbytkem jeho přirozeného prostředí stále těžší.

Tygr ussurijský kdysi obýval rozlehlá území v tajze mezi Bajkalem a Ochotským mořem, avšak dnes je jeho populace omezena jen na malé území ve východním Rusku. Zatímco ve třicátých letech dvacátého století byla jeho

populace lovem téměř zdecimována a čítala jen několik desítek jedinců, dnes počet tygrů stále narůstá. Přesto se počet jedinců ve volné přírodě odhaduje jen na něco více než pět set kusů. To je ostatně také přibližný počet volně žijících jedinců nejmenšího poddruhu této šelmy, tygra sumaterského. Tito tygři se vyskytují pouze na ostrově Sumatra v Indonésii.

Hlavní příčiny poklesu jejich počtu jsou zřejmé – vypalování džungle kvůli pěstování palmy olejné a akácií a s tím související úbytek kořisti. Pro představu – jen v letech 2003–2013 narostla rozloha plantáží s palmou olejnou pětinašobně, není tedy divu, že je celý ekosystém těžce narušen. Indonéská vláda si je dobře vědoma toho, že tygra sumaterského je třeba přísně chránit. Existují totiž smutné příklady z minulosti – tygr balijský a tygr jávský, další ostrovní poddruhy této šelmy, byly lidmi vyhubeny už ve dvacátém století. Doufejme, že tygr sumaterský, ale ani tygr ussurijský je nebudou následovat – a to přestože stále bují ilegální obchod s částmi jejich těl, které nacházejí pro nás nepochopitelné využití v tradiční čínské medicíně.

U obou těchto tygrů platí, že je jich velké množství chováno v zajetí v zoologických zahradách, kde se relativně dobře množí. Avšak takto odchovaní jedinci ztratili strach z člověka i lovecké instinkty, proto není možné je vrátit zpět do volné přírody.